

ISSN 2304-0920

ODESA ВІСНИК
NATIONAL UNIVERSITY ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
HERALD УНІВЕРСИТЕТУ
Volume 24. Issue 2(75). 2019 Том 24. Випуск 2(75). 2019
SERIES СЕРІЯ
ECONOMY ЕКОНОМІКА

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Odesa I. I. Mechnikov National University

ODESA NATIONAL UNIVERSITY HERALD

Series: Economy

Scientific journal
Published eight times a year
Series founded in July, 2006

Volume 24. Issue 2(75). 2019

Odesa
2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ВІСНИК ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія: Економіка

Науковий журнал
Виходить 8 разів на рік
Серія заснована у липні 2006 р.

Том 24. Випуск 2(75). 2019

Одеса
2019

Засновник: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Редакційна рада:

І. М. Коваль, д-р політ. наук (*голова ред. ради*); **В. О. Іваниця**, д-р біол. наук (*заступник голови ред. ради*); **С. М. Андрієвський**, д-р фіз.-мат. наук; **В. В. Глебов**, канд. іст. наук; **Л. М. Голубенко**, канд. філол. наук; **Л. М. Дунаєва**, д-р політ. наук; **В. В. Заморов**, канд. біол. наук; **О. В. Запорожченко**, канд. біол. наук; **О. А. Іванова**, д-р наук із соц. комунікацій; **В. Є. Круглов**, канд. фіз.-мат. наук; **В. Г. Кушнір**, д-р іст. наук; **В. В. Менчук**, канд. хім. наук; **М. О. Подрезова**, директор Наукової бібліотеки; **Л. М. Солдаткіна**, канд. хім. наук; **В. І. Труба**, канд. юрид. наук; **В. М. Хмарський**, д-р іст. наук; **Є. А. Черкез**, д-р геол.-мінерал. наук; **Є. М. Черноіваненко**, д-р філол. наук.

Редакційна колегія журналу:

О. В. Горняк, д-р екон. наук, (*науковий редактор*), **Л. М. Алексеєнко**, д-р екон. наук, **А. Г. Ахламов**, д-р екон. наук, **В. Д. Базилевич**, д-р екон. наук, **Е. А. Кузнєцов**, д-р екон. наук, **Є. І. Масленніков**, д-р екон. наук, **В. М. Мельник**, д-р екон. наук, **А. П. Наливайко**, д-р екон. наук, **О. В. Побережець**, д-р екон. наук, **О. В. Садченко**, д-р екон. наук, **А. О. Старостіна**, д-р екон. наук, **В. М. Степанов**, д-р екон. наук, **С. А. Циганов**, д-р екон. наук, **С. О. Якубовський**, д-р екон. наук, **Олег Курбатов**, д-р менеджменту (Університет Париж-ХІІІ (Франція)), **Ян Чемпас**, д-р економіки (Економічний університет в Катовіце (Польща)), **Ду Чуньбу**, доктор економіки, дослідник Центрального університету фінансів і економіки (м. Пекін, Китай), **І. А. Ломачинська**, канд. екон. наук (*відповідальний секретар*).

Editorial council:

I. M. Koval, (*Editor-in-Chief*), **V. O. Ivanytsia**, (*Deputy Editor-in-Chief*), **S. M. Andriievskiy**, **V. V. Hliebov**, **L. M. Holubenko**, **L. M. Dunaieva**, **V. V. Zamorov**, **O. V. Zaporozhchenko**, **O. A. Ivanova**, **V. Ye. Kruhlov**, **V. G. Kushnir**, **V. V. Menchuk**, **M. O. Podrezova**, **L. M. Soldatkina**, **V. I. Truba**, **V. M. Khmarskiy**, **Ye. A. Cherkez**, **Ye. M. Chernoiivanenko**.

Editorial board of the journal:

O. V. Gornyak, **L. M. Alekseienko**, **A. G. Ahlamov**, **V. D. Bazylevich**, **E. A. Kuznetsov**, **E. I. Maslennikov**, **V. M. Melnyk**, **A. P. Nalyvaiko**, **O. V. Poberezhets**, **O. V. Sadchenko**, **A. O. Starostina**, **V. M. Stepanov**, **S. A. Tsyganov**, **S. O. Yakybovskiy**, **Oleg Curbatov**, **Jan Czempas**, **Du Chunbu**, **I. A. Lomachynska**.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

ОПАНАСЕНКО А. О. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ.....	7
ФРОЛОВА А. А., ГРІНЬКО І. М. УДОСКОНАЛЕННЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	11

РОЗДІЛ 2

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

КОРЖЕНІВСЬКА Н. А., КОВАЛЬ Н. В. ВПЛИВ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА ДЕМОГРАФІЧНУ БЕЗПЕКУ.....	16
ЛҮТВУН О. V., КАМЕНСКА А. К. THE CURRENT STATE AND PROBLEMS OF INVESTMENT ATTRACTION OF UKRAINE THROUGH THE PRISM OF THE WORLD RATINGS AND INDICATORS OF ITS SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT.....	20
САЛАШЕНКО Т. І. ОЦІНКА ПРОГРЕСИВНОСТІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНОГО ЦИКЛУ УКРАЇНИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ.....	25
ЦИТОК Р. П. ЗРОСТАННЯ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ВІД ЧИСТИХ ЗАОЩАДЖЕНЬ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ВВП В УКРАЇНІ.....	32

РОЗДІЛ 3

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

МІЛКА А. І., VORONINA V. L. MATRIX MODEL FOR ADMINISTRATIVE DECISION-MAKING: STAGES OF APPLICATION.....	36
ПРОДІУС О. І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДІЛОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	41
РУДЕНКО О. А. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	45
САБЕЦЬКА Т. І., САБЕЦЬКИЙ В. Б. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	49
САВІЦЬКИЙ А. В. КРИТЕРІЇ ТА ВИМОГИ ДО АКТИВІЗАЦІЇ ЕКСПОРТНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В РАМКАХ СТВОРЕННЯ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ «ПЛЮС».....	55
СЕРСЬКИХ Н. С. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ НА РИНКУ КОНСАЛТИНГОВИХ ПОСЛУГ.....	60
СОСНОВСЬКА О. О. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ЗВ'ЯЗКУ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ.....	64
СТРАПЧУК С. І. КАТЕГОРІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ АСОРТИМЕНТОМ АПТЕКИ.....	69

РОЗДІЛ 4**РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА**

РОМАНКО О. П.

РОЗРОБЛЕННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ З АКТИВІЗАЦІЇ
ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ.....74

СІМКІВ Л. Є.

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ
РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....78**РОЗДІЛ 5****ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА**

ЯКОВ'ЮК В. А.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТРАНСКОРДОННИХ ВОДНИХ РЕСУРСІВ.....83

РОЗДІЛ 6**ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ,
СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА**

ДЖЕДЖУЛА В. В., ЄПІФАНОВА І. Ю., ГЛАДКА Д. О.

УДОСКОНАЛЕННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ
ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ..... 88**РОЗДІЛ 7****ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ**

ДАВИДОВ О. І.

МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФІНАНСОВОЇ ОЦІНКИ
ФУНДАМЕНТАЛЬНО-СТЕЙКХОЛДЕРСЬКОЇ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВ..... 93

РУЩИШИН Н. М., МИЛЯН І. І.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ
ДЕПОЗИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ.....99

ХОРУЖИЙ С. Г.

УТОЧНЕННЯ БАЗОВИХ ПОНЯТЬ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ І НАГЛЯДУ
ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ..... 104**РОЗДІЛ 8****БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ**

ЖИДОВСЬКА Н. М.

ПЕРЕДУМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ
ОПЕРАЦІЙ ІЗ КРИПТОВАЛЮТАМИ В УКРАЇНІ.....108

ПОТІЙКО С. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ОБ'ЄКТІВ СТРАХУВАННЯ
ТА ЗБИТКІВ ВІД НАСТАННЯ СТРАХОВИХ ПОДІЙ.....112**РОЗДІЛ 9****МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ
ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ**

КУЗЬМЕНКО О. В., КОЛОТІЛІНА О. В.

ПРОГНОЗУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ, ІТАЛІЇ ТА ФРАНЦІЇ НА ОСНОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦИКЛІЧНИХ ДЕТЕРМІНАНТ.....116

НАШІ АВТОРИ.....122

здійснення стратегічного планування і менеджменту, реорганізація або організаційний розвиток – вимагають цілеспрямованого ділового адміністрування.

Таким чином, специфічні особливості сучасної економіки зумовили складне конкурентне середовище, що змушує підприємства регулярно вдаватися до нововведень, а часто й до повного переосмислення своєї діяльності та перебудови бізнес-процесів. Так, завидна репутація, ефективний фінансовий контроль і відсутність боргів уже не гарантують успіху підприємства, для цього потрібні сильні лідери-керівники, зосередженість

на потребах клієнтів, досконала схема бізнес-процесу та його грамотне втілення.

Ділове адміністрування безлічі процедур, що реалізуються в процесі проведення реінжинірингу, утворює бізнес-процес, який за допомогою впровадження нових функцій та оптимізації колишніх моделей сприяє оновленню бізнес-системи, покликаної підвищити конкурентоспроможність підприємства та стати вагомим помічником у вирішенні антикризових завдань у найкоротші терміни, заснованих на впровадженні новітніх технологій управління в контексті інноваційного розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Крупельницька І.Г., Євась Т.В., Жукова О.А. Теоретичні аспекти бізнес-адміністрування як складової системи управління підприємством. *Приазовський економічний вісник*. 2017. № 3(03). С. 50–53.
2. Войнаренко М.П., Костюк О.М. Сутність та принципи бізнес-адміністрування на підприємствах. *Економіка: реалії часу*. 2013. № 4(9). С. 49–51.
3. Забродська Г.І., Забродська Л.Д., Буданова О.С. Адміністрування підприємництва: визначення місця в понятійно-категорійному апараті теорії управління. URL: <http://elibrary.hduht.edu.ua/bitstream/11258/11258.pdf>.
4. Бондар-Підгурська О.В., Глебова А.О. Ділове адміністрування (корпоративне управління) : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2015. 448 с.
5. Косач І.А., Ладонько Л.С., Калінько І.В. Ділове адміністрування: менеджмент організацій та управління змінами : навчальний посібник. Київ : Кондор-Видавництво, 2014. 217 с.
6. Карпенко Л.М. Концептуальні підходи адміністративного супроводження та розвитку бізнес-процесів інноваційних підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 9. URL: <http://global-national.in.ua/issue-9-2016>.
7. Куліченко В.О. Управління інноваційними проектами та програмами: зарубіжний досвід та вітчизняна практика. *Ефективна економіка*. 2016. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4751>.
8. Пономаренко В.С., Мінухін С.В., Знахур С.В. Теорія та практика моделювання бізнес-процесів : монографія. Харків : ХНЕУ, 2013. 244 с.
9. Кривоконь М.О. Основні положення реінжинірингу та концентрації виробництва як інструментів антикризового управління. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. № 2. С. 583–587.
10. Ковальов А.І. Підвищення ефективності антикризового управління в корпоративному секторі на основі реінжинірингу бізнес-процесів. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. № 3(54). С. 124–130.
11. Іпполітова І.Я. Ефективність здійснення реінжинірингу бізнес-процесів на підприємстві. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 13. С. 264–270.

Продиус О. І.

Одесский национальный политехнический университет

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ДЕЛОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ В КОНТЕКСТЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Резюме

В статье раскрыты теоретико-методические основы делового администрирования как комплекса мероприятий по совершенствованию управления, повышению уровня конкурентоспособности продукции, росту производительности труда, снижению издержек производства, улучшению финансово-экономических результатов деятельности предприятия. Определены основные элементы системы делового администрирования в контексте инновационного развития предприятия. Идентифицирована и обоснована активизация внедрения делового администрирования реинжиниринга бизнес-процессов как действенного инструментария для внедрения инноваций в управление и повышение эффективности деятельности системы менеджмента предприятия.

Ключевые слова: деловое администрирование, инновационное развитие, инновации, предприятие, реинжиниринг бизнес-процессов.

Prodius O. I.

Odessa National Polytechnic University

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASES OF BUSINESS ADMINISTRATION IN THE CONTEXT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES

Summary

The article reveals the theoretical and methodological foundations of business administration as a set of measures to improve management, improve the level of product competitiveness, increase labor productivity, reduce production costs, and improve the financial and economic performance of the enterprise. The main elements of the system of business administration in the context of innovative development of the enterprise are determined. The activation of the introduction of business administration of business process reengineering as an effective tool for introducing innovations in management and improving the efficiency of the enterprise management system has been identified and substantiated.

Keywords: business administration, innovative development, innovation, enterprise, business process reengineering.

УДК 330.322-047.44(477:100)

Руденко О. А.

Черкаський державний технологічний університет

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті висвітлено методичні основи оцінки інвестиційного потенціалу в розрізі груп потенціалів, а саме базові потенціали, потенціали трансформаційної економіки, потенціали розвитку. Досліджено вітчизняний та зарубіжний досвід оцінки інвестиційного потенціалу. Розглянуто асиміляційний потенціал як відновлюючу особливість природно-ресурсного потенціалу, що впливає на формування інвестиційного потенціалу національної економіки.

Ключові слова: методика оцінки, інвестиційний потенціал, інвестиційна діяльність, управління, регулювання.

Постановка проблеми. Інвестування відіграє важливу роль в економіці та є базою, на якій ґрунтується економічний розвиток суспільства загалом. В умовах конкурентної політики та трансформаційних змін розвиток національної економіки залежить від ступеня інвестиційної активності. При цьому прагнення одержати дохід, який є достатнім для відновлення та приросту економічного потенціалу, змушує шукати напрями ефективного вкладення власних коштів та залучати більшу кількість інвесторів [1]. Трансформаційні процеси економіки України відбуваються досить складно. Нині країна переживає глибоку системну кризу, яка відзначається відсутністю власної вираженої стратегії формування та нарощування виробничого потенціалу, неефективним використанням природно-ресурсного, інформаційного та наукового-технічного потенціалу країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Широке коло питань, пов'язаних з проблемами оцінки інвестиційного потенціалу та пошуком пріоритетних напрямів підвищення його ефективності, розглянуто в працях зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як В. Базилевич, Г. Банянин, В. Беренс, І. Бланк [2], Є. Бойко, Л. Гітман, А. Гойко, М. Джонк, А. Дука, Я. Крупка, В. Лещук, Г. Маховікова, Т. Овчаренко, К. Рейлі, П. Рогожин, Д. Черваньов, У. Шарп, В. Шевчук. Аналіз їх праць показав, що нині актуальним питанням є дослідження методики оцінки інвестиційного потенціалу національної економіки.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У дослідженнях згаданих авторів відсутня систематизація застосовуваних методик оцінки інвестиційного потенціалу мезорівня економіки; недостатньо чітко сформульовані переваги та недоліки кожного пропонованого методичного підходу; не проведений глибинний аналіз перспектив їх використання в рамках сучасної економічної системи. Це обумовлює необхідність проведення більш глибоких досліджень методології оцінки інвестиційного потенціалу національної економіки [2].

Мета статті полягає у вивченні методичних основ оцінки формування та регулювання інвестиційного потенціалу з огляду на можливості їх подальшої адаптації та застосування в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній інвестиційній практиці використовуються переважно показники, засновані на використанні дисконтних методів розрахунку. Статистичні показники оцінки ефективності інвестиційного потенціалу використовуються переважно для оцінювання ефективності короткострокових інвестиційних проектів [2]. Сутність потенціалу країни в динамічній економічній системі дасть змогу визначити основні складові економічного потенціалу, оцінити місце інвестиційного потенціалу у його складі (рис. 1).

Відповідно до особливостей економічного потенціалу України виділяємо такі три групи потенціалів, які формуються залежно від можливостей та перспектив розвитку інвестиційного потенціалу країни загалом: базові потенціали (наявність ресурсів та можливостей розвитку), потенціали трансформаційної економіки (ресурси та можливості розвитку в період економічних змін), потенціали розвитку (потенціал, який є основою розвитку економічної системи).

Методи оцінки інвестиційного потенціалу будемо розглядати в розрізі визначених нами вище трьох груп потенціалів (рис. 1).

Такий підхід є новим та оригінальним, оскільки дає змогу виявити спільні та відмінні методики

Рис. 1. Інвестиційний потенціал національної економіки країни у трансформаційній економічній системі

Джерело: сформовано автором

для дослідження інвестиційного потенціалу, а головне, сформувати методичну платформу для дослідження перспективного інвестиційного потенціалу національної економіки. Для досягнення поставленої мети розглянемо методики, що призначені для складників кожної групи потенціалів, а також оцінимо їх ефективність щодо застосування до дослідження самих потенціалів.

Для дослідження інвестиційного потенціалу, інвестиційної привабливості використовуються показники, що активні в зарубіжних рейтингових методиках “Standard & Poors Rating Services”, “World Bank Group”, “Moody’s Investors Service”, “The Global Competitiveness Index”. Ці методики вигідні у застосуванні, коли існує необхідність надання порівняльної оцінки інвестиційного потенціалу, а фактори, що його визначають, неможливо чи складно охарактеризувати за допомогою кількісних параметрів. Недоліками цих методів є відсутність єдиної методологічної бази, значний рівень суб’єктивізму.

У світовій економічній науці вивчення базових потенціалів пов’язане з підходами, які дають змогу оцінити потенціал природних ресурсів країни, зокрема асиміляційний потенціал, трудових ресурсів (наявних та можливих), виробничий (включає технічну та технологічну складові виробничого процесу). Для оцінювання природно-ресурсного потенціалу у сучасних умовах, прискорених трансформацією економічної системи, вважаємо за необхідне виділити асиміляційний потенціал, який фактично відображає здатність природних ресурсів до самовідновлення.

Вважаємо, що асиміляційний потенціал трансформаційної економіки загалом можна визначити як її здатність до відтворення та відновлення протягом певного часового проміжку. Залеж-

ність асиміляційного потенціалу від економічного розвитку національної економіки, як від інвестиційного потенціалу, може бути визначена як обернено пропорційна. На рис. 2 подано асиміляційний потенціал трансформаційної економіки у взаємозв’язку з інвестиційним потенціалом. Частина природних ресурсів здатна до відновлення, по-перше, коли вони використовуються до певної (критичної) межі, а по-друге, коли на їх відновлення витрачаються значні кошти.

Йдеться про певний рівень інвестиційних потоків, що здатний не лише економіти витрати природних ресурсів, але й стимулювати їх відновлення (енергозберігаючі технології, біопаливо тощо). Точка E_0 на рис. 2 відображає певний переломний момент в економіці (наприклад, біфуркаційний вибух, науково-технічну революцію), після якого рух економічних процесів може стимулювати асиміляційний потенціал (до положення A_2 або A_3) або знижувати його (до положення дослідженими економічними трансформаціями). Інвестиційний потенціал створює альтернативу подальшому розвитку навколишнього природного середовища за активного споживання природних ресурсів, властивого відкритій трансформаційній ринковій економічній системі.

Трудовий потенціал у складі базового потенціалу пропонуємо досліджувати на основі методики, запропонованої такими авторами, як Г. Беккер та Б. Чизуїк [3], які пропонували оцінювати вплив доходів на інвестиційну активність регіону, міграцію трудових ресурсів (як міжрегіональну, так і за межі країни), що є визначальним фактором для дослідження його (регіону) інвестиційної здатності.

На наш погляд, методика дослідження трудового потенціалу та ефективності інвестиційного потенціалу має включати схильність до міграції трудо-

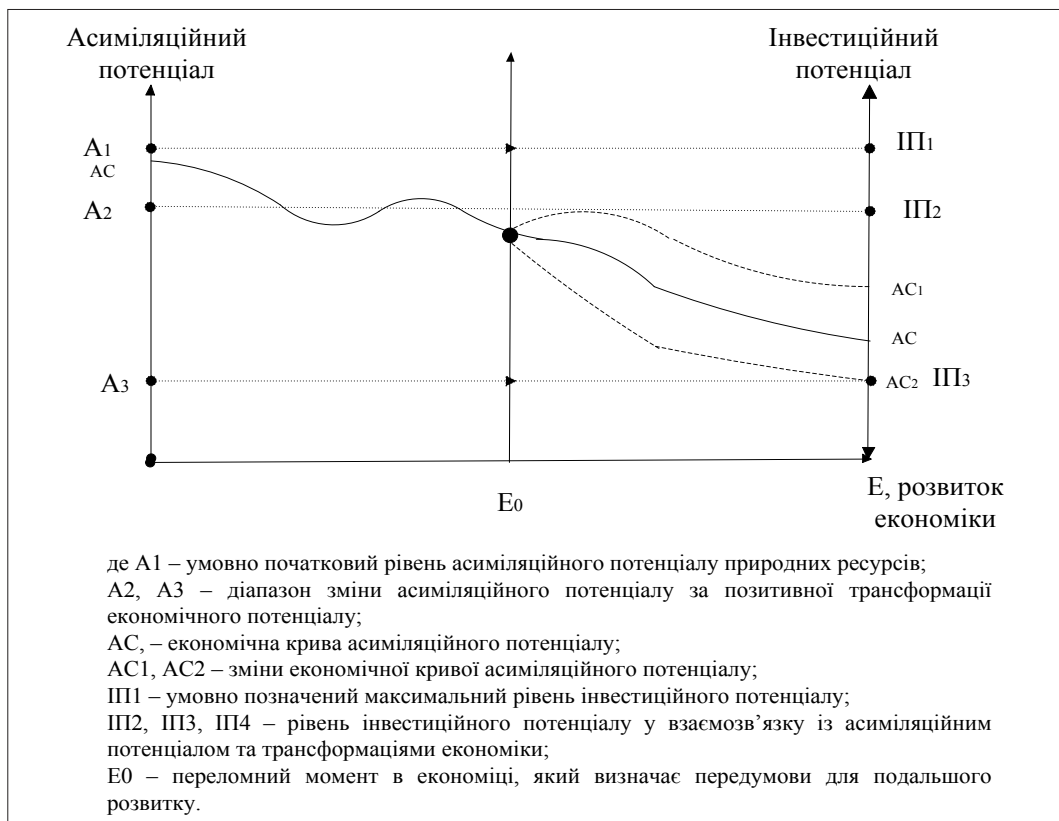

Рис. 2. Асиміляційний потенціал трансформаційної економіки

Джерело: сформовано автором

вих ресурсів та інфляційну складову. За допомогою міграції робочої сили на макрорівні поєднуються масштаби, напрями, інтенсивність різних міграційних потоків між регіонами за параметрами соціально-економічного розвитку території (заробітна плата, рівень зайнятості, розміри капіталовкладень, житлові умови, кількість робочих місць тощо). На мікрорівні вивчається міграційна реакція окремих індивідів, сімей або домогосподарств на зміну тих чи інших показників умов життя, важливих з огляду на прийняття рішень щодо міграції [3].

Виробничий потенціал безпосередньо пов'язаний з трудовим та ресурсним, складає з ними таку нерозривну систему, визначену як основна в економічній теорії: «ресурси – праця – капітал». Метод прогнозування Брауна (модель експоненційного згладжування) для умов, які визначає динамічна нелінійна економічна система, здатний відображати розвиток не тільки у вигляді лінійної тенденції, але й у вигляді випадкового процесу, що не має тенденції. Екстраполяційний прогноз досліджує сформовані в минулому та сьогоденні стійкі тенденції економічного розвитку, переносить їх на майбутнє, щоби показати, до яких результатів можна дійти в майбутньому, якщо рухатися до нього з тією самою швидкістю або прискоренням, що й у минулому [4].

Загалом сукупність методик дослідження базових потенціалів повинні мати спільний вектор, а в найпростішому математичному вигляді може бути представлена так:

$$БП = П-рП + ТП + ВП, \quad (1)$$

де БП – базові потенціали; П-рП – природно-ресурсний потенціал; ТП – трудовий потенціал; ВП – виробничий потенціал.

Розглянемо методики, актуальні для дослідження потенціалів трансформаційної економіки. У класичній економічній теорії потенціал трансформаційної економіки досліджений мало переважно через інші складові економічної системи, що є дещо обмеженими та деформованими.

Складовою потенціалів трансформаційної економіки є тінювий потенціал, який є потенційним станом тінювого сектору, тобто найбільш ймовірним прогнозом його розвитку. Оцінити тінювий потенціал, який відображає майбутній стан розвитку тінювої економіки, що негативно впливає на національне господарство, інвестиційний потенціал, а також приводить до важко виправних деформацій структури економіки, серйозних політичних та економіко-соціальних наслідків, можна шляхом дослідження наявного тінювого сектору та з урахуванням прогнозів тенденцій його розвитку. Тінювий сектор, який тією чи іншою мірою властивий будь-якій економіці, істотно стримує економічне зростання та послаблює інтеграційні можливості країни, окремих економічних суб'єктів, її соціокультурний та науковий потенціал.

Інформаційний потенціал поєднує організаційно-технічні та інформаційні можливості, які забезпечують підготовку та прийняття управлінських рішень [1; 2]. У складі інформаційного потенціалу можна окремо виділити інформаційно-обчислювальний потенціал, до якого належить комплекс технічних, програмно-математичних, організаційно-економічних засобів та спеціальних кадрів, призначений для автоматизації процесу вирішення завдань управління підприємством у різних галузях людської діяльності [5].

Інформаційно розвинене суспільство є економічним потенціалом країни загалом. Як відомо,

інформація має управлінську складову, дає можливості інтенсивного розвитку економіки та не обмежений в часі постійний процес перетворень системи та її елементів, зв'язків і відносин між ними. Іміджевий потенціал за допомогою інформаційного потенціалу формує управлінські, економічні, соціальні та іміджеві можливості. Системний розвиток інформаційного потенціалу є ефективним механізмом інтеграції країни в міжнародну інвестиційну сферу, розвитку національної економіки та культури. Врахування впливу інформаційного потенціалу дасть змогу комплексно оцінити інвестиційний потенціал трансформаційної економіки України.

Важливим індикатором коливань у формуванні інвестиційної політики, інвестиційної привабливості країни та її регіонів є інфляція, яка характеризується загальним підвищенням цін та зниженням купівельної спроможності грошей. В результаті зростання цін знижується конкурентоспроможність національних товарів, внаслідок чого зростає імпорт, зменшується експорт, банкрутують національні виробники, збільшується попит на більш стабільну іноземну валюту, посилюється втеча капіталів за кордон, а це сприяє зниженню політичної стабільності у суспільстві, зростанню соціальної напруженості [6, с. 23]. Все це приводить до того, що змінюється структура, зменшуються реальні доходи державного бюджету, звужуються можливості держави для проведення інвестиційної політики, зростають бюджетний дефіцит і державний борг.

Відповідно до цих властивостей формуються методики оцінки інфляційного потенціалу. Часто йдеться про комплексні методи, що включають математичні та економічні підходи. Так, для дослідження інфляційного потенціалу національної економіки використовують агрегатний індекс цін (який ґрунтується на наслідковому характері інфляції). Така методика дасть змогу слідкувати за процесом підвищення загального рівня цін в економіці країни або рівноцінного зниження купівельної спроможності грошей.

Різні прийоми та методи антиінфляційної політики використовує держава під час здійснення політичних рішень інвестиційної політики країни. Основне завдання політичного потенціалу трансформаційної економіки полягає в тому, щоби передбачити можливу сферу використання кожного методу та вибрати найефективніший у кожному конкретному випадку, оскільки вибір певного методу прогнозування політичних процесів залежить від мети, термінів та часу, відведених на розроблення прогнозів. У цьому контексті доцільно розглянути такі методи, як метод колективної генерації ідей («мозкової атаки»), метод моделювання, метод колективної експертної оцінки, метод Дельфі, метод побудови сценаріїв, методи екстраполяції та інтерполяції [7].

Для іміджевого потенціалу національної економіки вибираємо метод у вигляді економіко-математичної моделі як один із сучасних та комплексних підходів, що дає можливість оцінити зміни потенціалу в результаті інтеграції. Для вирішення інтеграційних завдань іміджевого потенціалу необхідно розробити організаційно-економічний механізм, що описує оцінювання зміни потенціалу в результаті інтеграції, та побудувати модель оцінки потенціалу іміджевого потенціалу суб'єкта з урахуванням запланованих, потенційних та діючих проектів [5].

Для дослідження потенціалів трансформаційної економіки такий підхід дасть змогу оцінити

важливість урахування тих чи інших факторів, а також побудувати їх взаємозалежність. На цій основі можна обрахувати коефіцієнти формули:

$$\text{ПТЕ} = \text{ТП} + \text{ІП} + \text{ІнП} + \text{ПП} + \text{ІМ}, \quad (2)$$

де ПТЕ – потенціали трансформаційної економіки; ТП – тіньовий потенціал; ІП – інформаційний потенціал; ІнП – інфляційний потенціал; ПП – політичний потенціал; ІМ – імідажний потенціал.

Розглянемо найбільш поширені методики дослідження потенціалу розвитку. Нині вони характеризуються розмаїттям, а їх постійне коригування, вдосконалення та доповнення відбуваються паралельно тому, як змінюється ринок та економіка нашої країни, її регіонів та світу. Більшість цих методик ґрунтується на обрахуванні окремих, визначених як пріоритетні, показників, інші – на комплексному підході. До найбільш поширених методик у сучасній економічній науці відносимо економіко-математичне та імітаційне моделювання, побудова економетричної моделі.

Оцінка потенціалу розвитку у вартісному вираженні передбачає визначення вартості активів та величин економічних результатів, які можуть бути отримані в майбутньому [1]. Критерієм такої оцінки потенціалу є величина новоствореної вартості її складових частин. Методика вартісної оцінки є однією з найбільш придатних для виміру та зіставлення інвестиційного потенціалу в сучасних економічних умовах.

Науково-технічний потенціал доцільно розглядати в розрізі технологічної та науково-дослідницької складових, які виражені через коефіцієнти. Відбір показників для оцінювання структурних складників науково-технічного потенціалу проводиться із залученням експертів.

Ринково-фінансовий потенціал розвивається в певний період під впливом не лише економічних, але й культурних та соціальних чинників. Розрахунок величини абсолютного ринково-фінансового потенціалу здійснюється за формулою:

$$Q = n * p * q * v, \quad (3)$$

де Q – абсолютний ринково-фінансовий потенціал; n – кількість потенційних споживачів товару; p – частота купівлі товару; v – максимальний обсяг споживання товару [8].

Ринково-фінансовий потенціал залежить від часу, а в його склад ми вносимо фінансовий потенціал як основу ринкових відносин на інвестиційному ринку. Його зміна викликається змінами споживчих звичок, пріоритетів, культурних цінностей, доходів, технологій, рівня цін, рівня прожиткового мінімуму, заробітної плати, змінами в законодавстві тощо. Перелічені чинники обумовлюють зміни в етапах життєвого циклу, внаслідок чого змінюється величина ринково-фінансового потенціалу. Зазначимо, що, незважаючи на зна-

чу кількість методик, вони спрямовані на аналіз уже наявного стану, дослідження потенціалу як такого є їх слабкою стороною.

Потенціал управління виникає як наслідок та необхідність ефективної ринково-економічної системи. Методи потенціалу управління національної економікою складають систему, що забезпечує взаємодію діагностики, регулювання та моніторингу показників, які характеризують нормальний, нестабільний та кризовий типи інвестиційної стійкості, дають можливість підвищити ефективність управління інвестиційним потенціалом.

Для визначення щільності зв'язку та взаємозалежності між такими параметрами потенціалу розвитку доцільно використати показники щільності в нелінійній моделі. Такий підхід дасть змогу оцінити важливість урахування тих чи інших факторів та побудувати їх ієрархію щільності. На цій основі є можливим обрахування коефіцієнтів формули:

$$\text{ПР} = \text{Н-тП} + \text{Р-фП} + \text{ПУ}, \quad (4)$$

де ПР – потенціали розвитку; Н-тП – науково-технічний потенціал; Р-фП – ринково-фінансовий потенціал; ПУ – потенціал управління.

Насамкінець розглянемо методики дослідження інвестиційного потенціалу задля оцінювання показників, які лежать в основі визначених нами вище груп інвестиційного потенціалу. Сукупність потенціалів, зображених на рис. 1, дасть можливість оцінити інвестиційний потенціал національної економіки.

$$\text{ІП} = \text{БП} + \text{ПТЕ} + \text{ПР} \quad (5)$$

де ІП – інвестиційний потенціал; БП – базові потенціали; ПТЕ – потенціали трансформаційної економіки; ПР – потенціали розвитку.

Зауважимо, що для дослідження інвестиційного потенціалу розглянути вище показники повинні бути скореговані з урахуванням певних вагових коефіцієнтів (мультиплікаторів), що покликані відобразити їх роль для інвестиційного потенціалу в конкретний проміжок часу (економічний період).

Висновки. У статті доведено, що ефективніше досліджувати інвестиційний потенціал з урахуванням всіх потенціалів нижчих рівнів, а не лише з огляду на статистичні показники економічного розвитку країни. Кожен з розглянутих методів оцінювання інвестиційного потенціалу відіграє вирішальну роль у забезпеченні стратегічної конкурентоспроможності національної економіки. Доведено, що показники можуть змінюватися в часі та мають трансформаційну складову. Подальше вдосконалення методичних основ доцільно здійснювати в межах світових тенденцій економічного розвитку з використанням зарубіжного досвіду формування інвестиційного потенціалу.

Список використаних джерел:

- Музиченко А. Інвестиційна діяльність в Україні. Київ : Кондор, 2005. 406 с.
- Бланк И. Инвестиционный менеджмент. Киев : Ника-Центр ; Эльга-Н, 2002. 448 с.
- Васильченко В., Гриненко А., Грішнова О., Керб Л. Управління трудовим потенціалом : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2005. 403 с.
- Корецкая Т. Краткосрочное прогнозирование комплексных переменных с использованием метода Брауна. *Вестник ОГУ*. 2008. № 11. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/kratkosrochnoe-prognozirovanie-kompleksnyh-peremennyh-s-ispolzovaniem-metoda-brauna> (дата звернення: 19.07.2018).
- Матвеев В., Круглик С. Методика оцінки ефективності кооперації діяльності підприємств. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2009. Вип 29. С. 8–18.
- Левченко З. Інфляція зростає – що робити? *Цінні папери України*. 2008. № 11. С. 22–23.
- Горбатенко В. Політичне прогнозування : навчальний посібник. Київ : МАУП, 2005. 152 с.
- Зайчук Т. Теоретичні аспекти визначення ринкового потенціалу і таргетингу вітчизняними підприємствами. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. № 1. С. 96–104.

НАШІ АВТОРИ

1. **Вороніна Вікторія Леонідівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту Полтавського університету економіки і торгівлі
2. **Гладка Діана Олександрівна** – студентка Вінницького національного технічного університету
3. **Грінько Ірина Миколаївна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
4. **Давидов Олександр Іванович** – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
5. **Джеджула В'ячеслав Васильович** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту Вінницького національного технічного університету
6. **Спіфанова Ірина Юріївна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту Вінницького національного технічного університету
7. **Жидовська Наталія Михайлівна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування Львівського національного аграрного університету
8. **Каменська Ангеліна Костянтинівна** – студентка Львівського навчально-наукового інституту Університету банківської справи
9. **Коваль Нонна Василівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Подільського державного аграрно-технічного університету
10. **Колоділіна Олена Василівна** – аспірант Сумського державного університету
11. **Корженівська Наталія Леонідівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Подільського державного аграрно-технічного університету
12. **Кузьменко Ольга Віталіївна** – доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри економічної кібернетики Сумського державного університету
13. **Литвин Олена Володимирівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи і страхування Львівського навчально-наукового інституту Університету банківської справи
14. **Милян Ірина Ігорівна** – студентка Львівського торговельно-економічного університету
15. **Мілька Алла Іванівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Полтавського університету економіки і торгівлі
16. **Опанасенко Любов Олександрівна** – аспірант Національного університету «Києво-Могилянська академія», молодший науковий співробітник Центру комплексних досліджень з питань антимонопольної політики
17. **Потійко Світлана Віталіївна** – аспірант Науково-навчального центру «Інститут аграрної економіки»
18. **Продіус Оксана Іванівна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту Одеського національного політехнічного університету
19. **Романко Ольга Петрівна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри теорії економіки та управління Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
20. **Руденко Оксана Анатоліївна** – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Черкаського державного технологічного університету
21. **Руцишин Надія Михайлівна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансово-економічної безпеки та банківського бізнесу Львівського торговельно-економічного університету
22. **Сабецька Тетяна Ігорівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри гуманітарних і фундаментальних дисциплін Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Тернопільського національного економічного університету
23. **Сабецький Віталій Богданович** – студент Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Тернопільського національного економічного університету
24. **Савіцький Андрій Вікторович** – кандидат економічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарної та загальноекономічної підготовки Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту
25. **Салашенко Тетяна Ігорівна** – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України
26. **Серських Надія Сергіївна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу Таврійського державного агротехнологічного університету
27. **Сімків Лілія Євгенівна** – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії економіки та управління Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

28. **Сосновська Ольга Олександрівна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та економіки Київського університету імені Бориса Грінченка
29. **Страпчук Світлана Іванівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Національного фармацевтичного університету
30. **Фролова Аліна Анатоліївна** – студентка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
31. **Хоружий Сергій Гаврилович** – кандидат економічних наук, докторант ДВНЗ «Університет банківської справи»
32. **Циток Руслан Павлович** – аспірант Інституту економіки та менеджменту Університету «Україна»
33. **Яков'юк Віктор Андрійович** – здобувач Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Відповідальний за випуск
Горняк Ольга Василівна

Українською, російською та англійською мовами

Передрук (перевидання) матеріалів видання
дозволяється тільки з дозволу автора і редакції.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія КВ № 11465–338Р від 07.07.2006 р.

Науковий вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія «Економіка»
включено до переліку наукових фахових видань України з економіки
на підставі Наказу МОН України від 15 квітня 2014 року № 455

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
на підставі Протоколу № 7 від 27.03.2019 р.

Формат 60x84/8. Гарнітура UkrainianSchoolBook
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 14,42.
Підписано до друку 29.03.2019 р. Замов. № 0319/96. Наклад 100 прим.

Адреса редколегії:
65082, м. Одеса, вул. Дворянська, 2
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Електронна сторінка видання: www.visnyk-onu.od.ua

Надруковано: ФОП Головка О.А.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4871 від 24.03.2015 р.